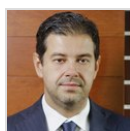

[Главная](#) – [Блоги](#) – [Блог Сергія Алексєєва](#) – 8 февраля 2018, 14:33

Міжнародні стандарти правосуддя та Антикорупційний суд

Антикорупційна реформа розпочалась в Україні майже три роки тому. За цей час були створені та почали працювати Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, запроваджено одне з найбільш жорсткіших за наявними вимогами електронне декларування статків для майже 1 мільйон посадовців різних рівнів. Все це підкріплювалось ухваленням відповідного антикорупційного законодавства. Логічним завершенням формування такої антикорупційної структури є [створення саме Вищого антикорупційного суду](#). Це наше міжнародне зобов'язання, яке також передбачене і внесеними змінами до Конституції в частині правосуддя та новою редакцією ЗУ «Про судоустрій та статус суддів».

[Сергій Алексєєв](#), Юрист, народний депутат України, заступник голови Комітету

Верховної Ради з питань правової політики та правосуддя.

Фото: пресс-служба президента

Петро Порошенко, який за Конституцією є єдиним можливим суб'єктом законодавчої ініціативи створення нового суду, вніс до парламенту законопроект 7440 «Про Вищий антикорупційний суд». Тепер м'яч на стороні парламенту і саме від народних депутатів залежить, який у підсумку буде остаточний текст закону і за якими правилами та на яких принципах буде сформовано майбутній Вищий антикорупційний суд. Наразі найбільш дискусійними положеннями цього законопроекту є процедура обрання суддів та підслідність справ ВАС. І саме ці питання стали каменем спотикання у дискусії як всередині країни, так і з міжнародними експертами. На моє особисте переконання, знайти оптимальний компроміс та врахувати рекомендації міжнародних експертів можна буде саме при підготовці законопроекту до другого читання. Для цього на базі нашого Комітету Верховної Ради з питань правової політики та правосуддя створено спеціальну робочу групу, своєрідну дискусійну панель, до якої запрошуємо вітчизняних та закордонних правників, міжнародних експертів та представників різноманітних антикорупційних інституцій. Це має бути саме фахова дискусія правників, щоб у підсумку ми вийшли на таку редакцію законопроекту, що задовольнить усіх та дозволить створити дієвий та ефективний Вищий антикорупційний суд.

І така робота нашим Комітетом розпочалась ще до внесення законопроекту 7440 «Про Вищий антикорупційний суд». У грудні я вже мав зустріч з експертами Міжнародної антикорупційної консультативної ради, створеної Антикорупційною ініціативою ЄС в Україні (EUACI). Тоді ми обговорили різні аспекти діяльності Антикорупційного суду та проблемні питання, на які варто звернути увагу.

Читайте: [Обнародован законопроект об Антикоррупционном суде](#)

Та як би не відрізнялись погляди на ті чи інші положення законопроекту, не варто забувати про міжнародні стандарти правосуддя, що мають бути фундаментальними та дотримуватись усіма задля забезпечення дійсно справедливого та незалежного суду. Тому пропоную звернути увагу на два важливі документи: Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо призначення суддів, ухвалену нею на 70 пленарному засіданні (Венеція, 16–17 березня 2007 р.) та Висновок №15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо спеціалізації суддів (від 13 листопада 2012 р.).

Так, у зазначеній Доповіді в п.19 Венеціанська комісія, посилаючись на Європейську Хартію про статус суддів, прийняту у Страсбурзі в липні 1998 року (DAJ/DOC (98) 23),

наголошує: “Щодо кожного рішення стосовно відбору та призначення судді на посаду, підвищення по службі або припинення його повноважень законом має бути передбачено втручання органу, незалежного від виконавчої та законодавчої влади, у складі якого щонайменше половина членів - судді, обрані їх колегами, і в якому було б гарантовано якнайширше представництво суддівського корпусу”.

Це означає, що рішення щодо призначення судів, зокрема, і в Україні, має бути за Вищою радою правосуддя та Вищою кваліфікаційною комісією суддів. Тобто висновок міжнародних експертів щодо тої чи іншої кандидатури на посаду судді має бути вагомим, що і передбачено законопроектом 7440, але останнє слово має бути саме за ВРП – це міжнародний стандарт.

В той же час п.53 Висновку №15 Консультативної ради європейських суддів чітко прописує принцип підходу до кадрових питань суддів спеціалізованих судів: “Керівним принципом має бути поведження із спеціалізованими суддями, враховуючи їхній статус, але не інакше як із загальними суддями. Закони та правила, що регулюють процедуру призначення, перебування на посаді, підвищення, незмінність та дисципліну судді мають бути однаковими як для спеціалізованих, так і загальних судів”. Таким чином, на рівні Ради Європи ще 2012 року звернули увагу на те, що створюючи спеціалізований суд правила призначення та звільнення суддів, їхні права та обов’язки, гарантії незалежності та інше мають бути аналогічними до діючих правил для суддів загальних судів.

Читайте: [Луценко пропонує створити антикорупційний суд замість окремого суду](#)

В цьому контексті варто нагадати, що після початку судової реформи в Україні діють нові правила проведення конкурсів на посади суддів судів різних рівнів. Нещодавно у нас відбувся конкурс до Верховного Суду, за аналогічними правилами проходить конкурс до судів першої інстанції та триває конкурс до іншого спеціалізованого суду - Вищого суду з питань інтелектуальної власності. І конкурс до спеціалізованого Вищого антикорупційного суду не повинен кардинально вирізнятися від конкурсів до цих судів, бо це є базовим принципом міжнародного стандарту правосуддя.

Тепер щодо питання юрисдикції майбутнього Вищого антикорупційного суду. В цьому ж Висновку №15 Консультативної ради європейських суддів в п.52 зазначено:

«Спеціалізація суддів не може виправдовувати чи вимагати відхилення від принципу незалежності суддів в будь-якому з його аспектів». Тобто створюючи суд виключно під НАБУ та САП ми створимо суб’єктну підслідність і такий суд буде пов’язаний з суб’єктом розслідування, що природно створить тісні зв’язки між звинуваченням (НАБУ та САП) та

судом. Вже з самого початку ВАС буде налаштований на звинувачення і порушитись змагальність судового процесу, за яким і звинувачення, і захист мають мати рівні права. Подібна односторонність суду може призвести до порушення конституційного права на захист та нових гучних позовів до ЄСПЛ проти України

Тому правильно дотримуватись саме міжнародних стандартів та створити предметну підслідність, за якою ВАС розглядатиме кримінальні провадження як стосовно корупційних злочинів, які визначені корупційними Кримінальним кодексом України (а саме злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 ККУ, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 – 369-2 ККУ), так і стосовно інших пов'язаних та об'єднаних із ними в одне кримінальне провадження злочинів. Така предметна підслідність дозволить створити незалежний суд, який буде і над звинуваченням, і захистом.

Окрім того, саме предметна, а не суб'єктна підслідність ВАС дозволить йому розглядати справи ДБР, що займатиметься топ-посадовців, чи СБУ, яка також в межах своїх повноважень може затримати корупціонера. Якщо цього не врахувати, то до ВАС доходять далеко не всі справи, пов'язані з корупцією навіть на найвищому державному рівні. В той же час, щоб не переобтяжувати Антикорупційний суд дрібними справами, до його підсудності можуть належати корупційні та пов'язані із корупцією злочини з розміром завданого збитку від 500 прожиткових мінімумів.

До речі, в питанні підслідності справ ВАС варто згадати, що в законопроекті 6011 «Про антикорупційні суди» пропонувалась саме така широка підсудність справ і це було позитивно схвалено Венеціанською комісією, що вона відзначила в п.35 свого висновку: «Венеціанська комісія підтримує положення, висвітлені в проекті закону № 6011, що ВАС мають бути підсудними не тільки корупційні правопорушення *stricto sensu*, але й пов'язані злочини, зокрема такі, як зловживання владою або офіційним статусом, незаконне збагачення та відмивання грошей. Це відповідає вимогам, встановленим GRECO у своєму Оціночному звіті від 2017р.»

Читайте: [Создание Антикорупционного суда - критический вопрос для сотрудничества с Украиной, - Всемирный банк](#)

В той же час, певні застереження щодо запровадження дуже вузької спеціалізації спеціалізованих судів містяться у вже згаданому раніше Висновку №15 Консультативної ради європейських суддів. Так, у п.47 зазначається: «Необхідно враховувати той факт, що в деяких дуже спеціалізованих сферах кількість справ, що надходять до суду, є дуже низькою. В такому разі може виникнути потреба зосередити

https://lb.ua/blog/sergiy_alekseev/389530_mizhnarodni_standarti_pravosuddya.html

надходять до суду, є дуже незначною. В такому разі може виникнути потреба зосередити спеціалізованих суддів в одному суді з метою забезпечення збалансованого навантаження справами на кожного суддю із розрахунку, щоб вони мали змогу брати на себе і роботу, не пов'язану зі спеціалізацією».

Ми створюємо суд не на місяць і не на рік, а тому обов'язково треба враховувати той факт, що навантаження на ВАС буде не завжди рівномірним. Тому було б цілком правильним передбачити можливість довантажувати його пов'язаними справами. Подібна практика, зокрема, є у Хорватії, де суди USKOK мають юрисдикцію не лише над корупційними правопорушеннями на вищому рівні, а й над організованою злочинністю. Юрисдикція спеціалізованого кримінального суду Болгарії охоплює організовану злочинність та корупцію, а юрисдикція Спеціального кримінального суду в Словаччині поширюється на організовану злочинність і умисне вбивство, корупцію та відмивання грошей.

Тож, як бачимо, і світова практика, і міжнародні стандарти правосуддя дають нам широке поле для дискусії та пошуку найбільш оптимальних рішень саме для України. Ми відкриті для діалогу на базі нашого Комітету і готові шукати компроміси із залученням міжнародних експертів та правників, представників антикорупційних інституцій задля збереження принципів міжнародних стандартів правосуддя та створення незалежного та ефективного Вищого антикорупційного суду.

[Сергій Алексєєв](#), Юрист, народний депутат України, заступник голови Комітету

Верховної Ради з питань правової політики та правосуддя.

ТЕМЫ: [ЗАКОНОПРОЕКТИ](#), [ЗАКОНИ](#), [АНТИКОРРУПЦИОННОЕ БЮРО \(НАБУ\)](#), [АНТИКОРРУПЦИОННАЯ ПРОКУРАТУРА \(САП\)](#), [АНТИКОРРУПЦИОННЫЙ СУД](#)

ДРУГИЕ ЗАПИСИ БЛОГА:

[Суддівські тестування](#)

Вчера, 14:49

[Італійський вектор](#)

24 января, 11:24

[Пристрасті по-українськи: яка доля чекає на проблемні кредити](#)

06 декабря 2017, 12:46